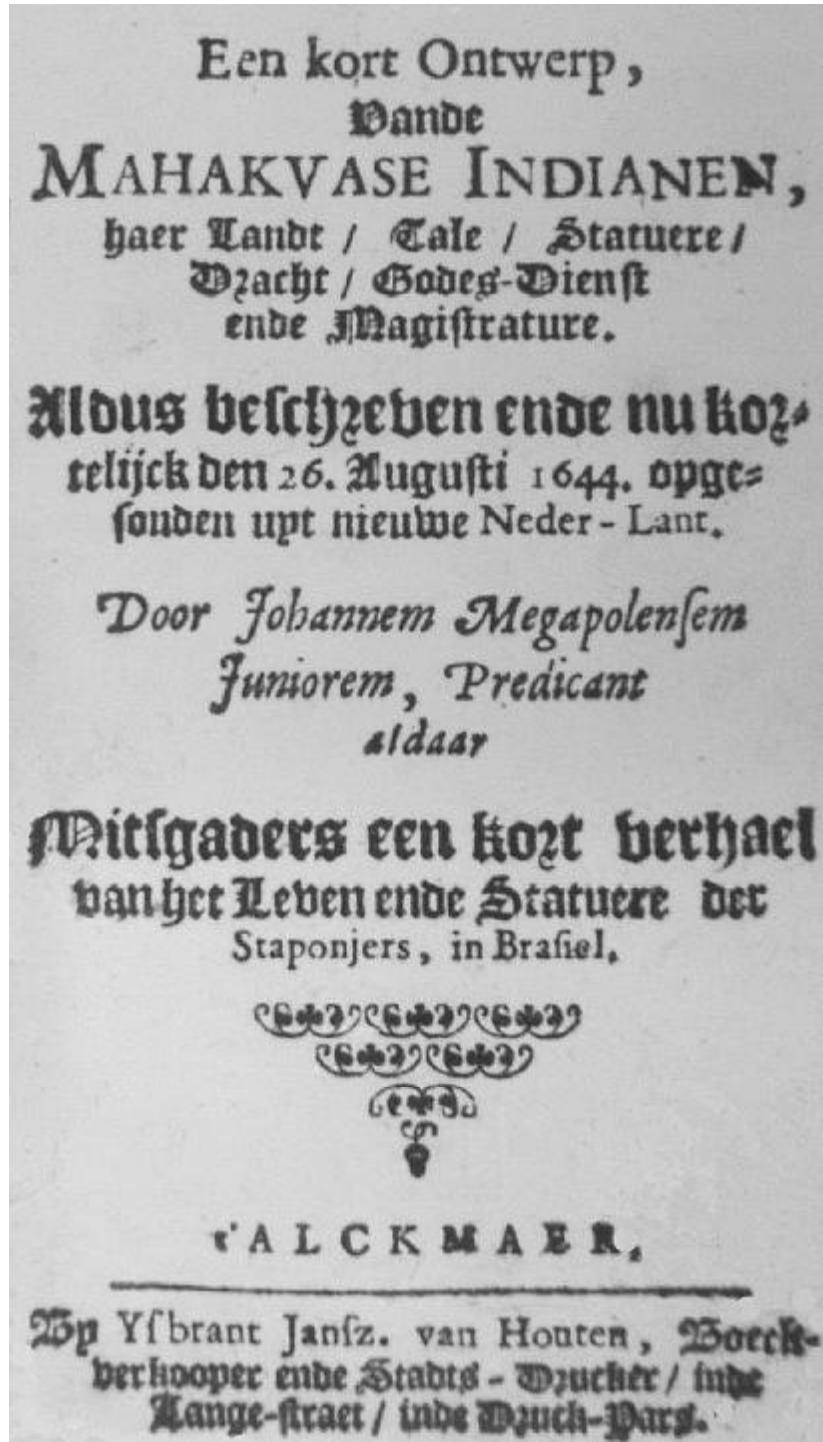

Bijlagen

**Een kort Ontwerp vande Mahakvase Indianen,
haer Landt / Tale / Statuere /
Dracht / Godes-Dienst
ende Magistrature.**

**Aldus beschreven ende nu kortelijck den 26. Augusti 1644 opge-
sonden uyt nieuwe Neder-Lant.**

Door Johannem Megapolensem
Juniorem, Predicant
aldaar

**t' Alckmaer
Bij Ysbrant Jansz. Van Houten, Boeck-
verkooper ende Stads-Drucker / inde
Lange-straet / in de Druck-Pars.**

Na dat ick mijn voorgaende besloten heb / is my in memorie gekomen dat U.E. oock in't schrijven begeert hadde yet te weten van onse wilde / ofte Indiaenen / sal dan selfs kortelijck het Lant alhier ende die Indiaenen / soo veel my wel bekent is / selfs gehoort ofte gesien hebbe beschrijven.

Het lant alhier is in't gemeyn gelijc in Hoogduyts-Lant / het Lant is goet ende seer lijf-tochtich¹ van alles / dat tot des Menschen lijf noodigh is / uytgesondert het Habijt² / Linnen / Wollen / Koussen / Schoenen / Etc. Die vallen alhier dier³

Het Lant is seer Ber(g)achtigh / sommigh Lant / sommige Steen-Klippen / ende soo uytermaten hooch datse schijnen die Wolcken by na te raken / daer op staet dat schoonsten Grenen-hout datmen met ooghen mach besien / daer benefens is hier te Landen / Eycken / Elsen / Boecken / Yperen / Wilgen-hout Etc. Hier in't Bosch ende in 't wilt langhs het water ende op de Eylanden staet overvloet / van Castanjen / Pruymen / Hase-Noten⁴ / groote Oocker-Noten⁵ van verscheyden soorten / ende soo goet van smaeck alsoe in't Vader-Landt mogen sijn / maer sy sijn wat harder van schil / die gront vande Berghen is bedeckt met struycken van Bossch of Blau-besye⁶ / die gront vant vlacke

¹ Lijftocht=levensonderhoud, -behoefte

² Habijt=kleed, kleren

³ Dier=kostbaar, duur

⁴ Haasnoot=hazelnoot

⁵ Okkernoot=walnoot

⁶ Boschbezie, blauwbezie=bosbes, blauwbes

Bijlagen

Landt omtrent die Rievieren is bedeckt met Aerd-besyer⁷ / die alhier soo overvloedigh in't velt wassen datmen daer by gaet leggen eten / oock wassen alhier uyter natueren Wijn-stocken seer abundant⁸ langhs die wegen / paden / kulen ende waer gy u schier keert ofte went / ick hebbe heele stucken Lants gesien daer al Wijn-stock by Wijn-stock by na stont ende wassen seer weelderich wassende ende opklimmende tot boven inden aller grootsten ende hooghste Bomen / en hoe wel se niet gecultiveert en worde / soo vallense een deel also goet ende soet alse in Hollandt mogen wesen. Hier is oock een soorte van Druyven die gheheel groot vallen / elk besyen als een lit van een vinger / oft redelijcken Pruym / ende om datse wat Vleesachtich ende dick-huydigh vallen so noemen wijse Speck-Druyven / 'tis dan dit soo men die Wijnstocken cultiveerden men souden goeden Wijn alhier kunnen hebben als in Duytslant ofte Vrancrijck / ick hadde voorleden herfst een Schuytje vol Druyven ende Persten die selve / soo langh als sy noch nieuw was / smaecte trots eenigen francen ofte Rinse⁹ Most / ende die koleur vande Druyvensap valt alhier soo hooch ende root / dat men met een roemer een gehelen kan witten Wijn kan koleuren / in't Bossch is groten overvloet van Hertten / die inden Herfst ende voor-winter soo vet sijn als eenige Hollantsche Koe kan wesen / ick hebbese gehadt die meer als twee vingher smeer buyten opte Ribben hadden sitten / also datter niet anders was by na als kaal vet ende schier¹⁰ niet conde gegeten werden / daer sijn oock veele Calcoenen soo groot als in Hollant / doch het eene jaer minder alst ander / des Jaers te vooren eer ick alhier quam / soo warender so veel Calcoenen ende Hertten datse by de Huysen ende Verckenskotten¹¹ quamen weyen ende worden doen met sulcken menichten gevangen vande Indiaenen / datse een Hert om een Broot / om een Mes / ja om een Tobacks-Pijp aende Duytse vercochten / doch nu moet men ordinaris voor een goet Hert geven 6. a 7. Gulden / in't Bossch alhier houden oock veele Patrijsen / Berck-Hoender¹² / ende Duyven die met Duysenden t'samen vliegen ende somtijds 10. 20. 30. ja 40. en 50. met een schot gheschoten worden / met¹³ heeft alhier oock groote menigte van allerley gevogelten Zwanen / Gansen / Eynden / Smienten / Teelingen¹⁴ / Rotgansen / die daer int voorjaer die Reviere met duysenden op trecken / ende in t'nae-jaer wederom met troppen afvliegen / soo dat elcke een des morgens ende 'savonds met een roer¹⁵ voor sijn Huys ghereet staet / ende in't voor by vliegen daer onder schiet. Ick hebbe alhier oock verscheyde mael van Elanden gegeten die seer vet waren / en verschilden den smaeck weynigh van Hertten vleesch / doch behalven desen profijtelijcken Ghedierten houden ooc alhier te Landen Leeuwe / Beyren / Wolven / Vosschen / insonderheyt seer veel Slangen / groot ende langh tot 8. 10. 12. voeten onder anderen isser een soort van Slangen / die wy Ratel slangen noemen / van een seker dinck datse achter opte steert hebben staen 2. a 3. vingher breed langh ende heeft 10. a 12. geleden¹⁶ ende met dit dinck maecken sy geluyt by na gelijk die Crekels / haer koleur is soo vaal bont / ontrent gelijk die groote vale doghen / dese Slangen hebben seer scherpen tanden inde becken / ende derven tegens de Honden byten / sy wijcken voor Menschen noch Beest maer vallen aen ende bijten / ende haer beten / sijn seer fenijnich ende ghemeenlijck oock wel Doodlijck Wat nu de gront des Lants aengaet die opt

⁷ Aardbes of aardbezie=aardbei

⁸ Abondant=overvloedig

⁹ Rince=Rijnse

¹⁰ Schier=bijna, nagenoeg

¹¹ verckenskot=varkenshok

¹² Berkhoen=korhoen

¹³ Met=mede

¹⁴ Teling=taling

¹⁵ Roer=soort geweer

¹⁶ geleden=geleding

Bijlagen

geberchte ofte roodtachtigh sant ofte Steen-klippen / maer inden leechten / vlackten ende langhs de revieren / jae in't hanghen van 't Gheberghte 100. 200. treden op / ist menighmael kley-gront / ick hebbe alhier op Gheberghten gheweest / wel soo hoogh als een kerck / den gront besien ende die bevonden kley te wesen / ende in dese aarde schijnt een sonderlinghe kracht ende vermoghen te sijn / om die vruchten voort te brengen / want een Boer alhier heeft my selven geseyt / dat hy op't een ende 'tselve lant elf Jaeren achter malkanderen (sonder oyt te braken oft Somer vaegen¹⁷) schoonen Tarwe geteelt hadde. Die Boter valt hier alsoo schoon ende root¹⁸ als in Hollandt.

Door dit Lant loopt een treffelijcke Revier breed omtrent 500. a 600. treden / dese Riviere komt uyter Mahakas Lant ontrent 4. mijlen Noort aen van ons / daer komt hy tusschen 2. steenrotsige hooghe stranden ende valt aldaer van een klip wel soo hoogh als een kerck / met sulcken ghedruys dat wy't by ons somtijts mogen hooren nu in't beginne van Junij / soo zijn ons 12. daer na toe gereden om een kijkje / daer komende sagen wy niet alleen die Riviere met sulcken gheluyt afstorten datmen malkanderen schier niet konden hooren / maer het Water stoof ende vloch by stil weer met sulcken kracht alle tijt was of het regenden / ende die Boomen op de Bergen daer by staende / wel soo hoogh als Schoorler Duyn / stonden / allen tijt met natte Bladeren niet anders of het regenden / het water is Christalligh klaer ende versch als melck / ick ende andere met my hebben aldaer gesien met klare Sonneschijn / datter niet een Wolck inden lucht was / namelijk doen wy stonden boven opte Steen-klippen recht tegen daer die Revier afvalt / soo sagen wy inden groote diepte een halve Regen-Booch / ofte een quart van een Circkel alleens van Coleur als den Regen-Boogh inden lucht / ende doen wy wat meerder vande af val nederwaerts die Revier langhs ontrent 10. a 12. Roeden¹⁹ waren gegaen / soo sagen wy een completen Regen-Boogh / als een Circkel klaer in't Water Staende niet anders als oft inde Wolcken was gheweest / ende dit is altijd soo nae het seggen der geenen die daer oyt sijn gheweest in desen Revier is grooten menichte van allerley Visch / Snoeck / Aal / Baars / Pricken / Suyger²⁰ / Dick-kop / Zonnen-Vis of Carousen / Elften / Twalfden²¹ Etc. In't voor jaer inden May isser die Baars soo overvloedich / dat een mensch metten Angel²² in een uyre tijts soo veel vanght alsoe met 10. a 12. mogen eeten / mijn jonghers hebben in een uyrtje wel 50. Gevangen elck soo groot als een voet / sy hebben aen haer Instrument daer sy mede Visschen 3. angelen / ende trecken menigmael 2. a 3. baarsen tseffens²³ / oock isser inden Revier grooten meenighen van Steur / doch wy Christenen en mogense niet / maer de Indiaenen bijten daer lustich in / in desen Rivier leggen oock soo seer schoone Eylanden van 10. 20. 30. 50. 70. Morgher²⁴ Lants groot / die gront is seer goet / maer't slimste datter is / is dit / dat door het smelten van snee / ofte swaren Regens die Revier lichtelijck overvloeyt ende dat leege lant bedeckt / dese Revier die ebbet ende vloeydt met ghemeen leegh water tot hier toe / hoewel het 36. mijlen vanden Zee Lantwaerts in leyt. Die temperaturen des Lants ende het saysoen des Jaers belangende is dit / dat alhier Somers vry heet is / soo dat wy meesten tijt in't blooten Hemt schier moeten gaen / ende des Winters seer kout / den Somer duert hier / al vry langh tot Allerheylighen toe / maer alst dan begint te Winteren gelijk gemeynelijck in Desember doet / soo vriest het met cracht / op eenen nacht een gang-ys / jae de Revieren selfs / met stil weer / ende alser geen harde stroom en gaet vriest in een nacht toe /

¹⁷ Braken of zomervagen=braak laten liggen

¹⁸ Rode tarwe=harde tarwe

¹⁹ Roede=oppervlaktemaat

²⁰ Suyger of suger=bloedzuiger

²¹ Diverse soorten vis

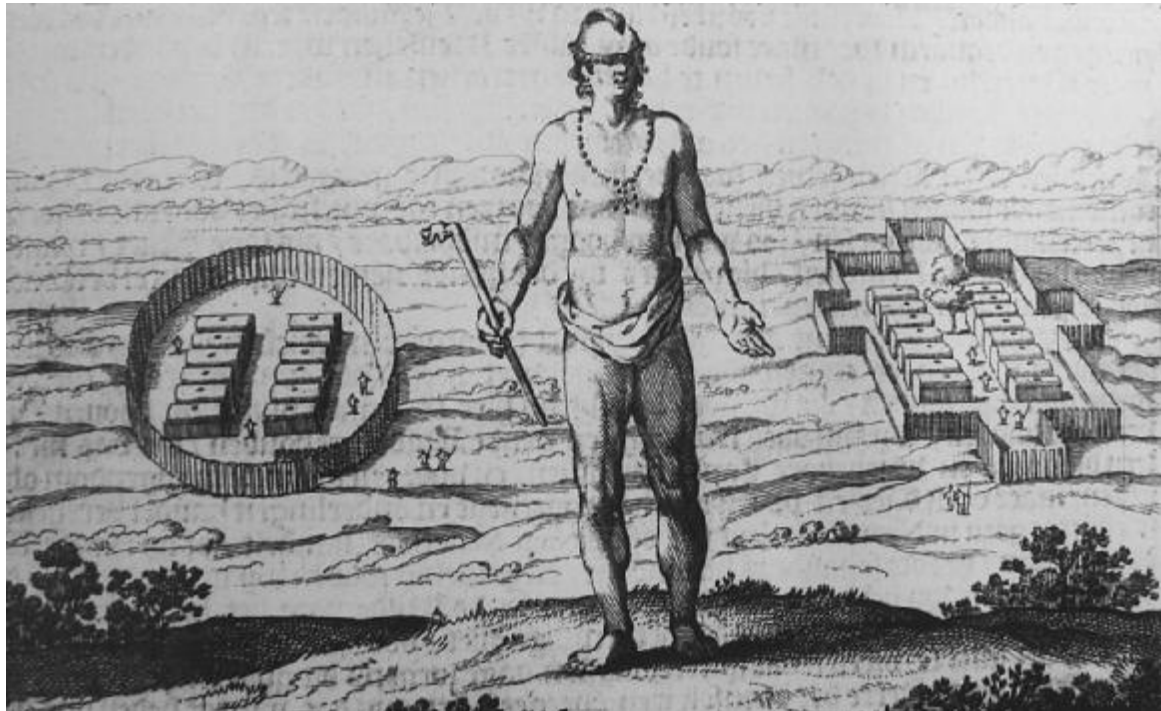
²² Angel=vishaak

²³ Tseffens=tegelijk

²⁴ Morgen=oppervlaktemaat

Bijlagen

datmen die tweede dag daer over gaet / ende dit Vriesen duert int gemeen 3. maenden lang / want al hoe wel wy hier op 42. graden leggen soo vriest nochtans tousiours²⁵ aen / want al kommen der somtijts warme ende lieflijcken dagen / ten doeyt nochtans niet deur / maer des nochtans Vriester al wederom totten Meert toe / dan begint gemeynlijck eerst de Reviere wederom te gaen / selden in februario / die grootsten koude hebben wy uyten Noort-Westen ghelijck in Hollant uyten Noort-Oosten / den wint is alhier by na nimmermeer Oost / maer schier alle tijdt Zuyden / Zuyd-West / Noort-West ende Noorden / soo vroech als den regen / onse kortsten dagen des Winters sijn negen uyren Zons / ende des Somers onse langhste dagen ontrent 15. Uyren / wy leggen so Westelijck van Hollant dat ick achte dat ghy ons schier een vier uren voor bent / in voeghen als wy hebben des morghens 6. Uyren / ghy dan hebt des voor middaeghs / ende wy den middagh hebbenden gy dan savonts 4. Uyren.

Die Inwoonders alhier te lande sijn tweederley 1. Christene immers alsoo genoemt / 2. Indeanen / van de Christenen sal ick niet seggen / die meyninge is alleen te spreekken vande Indianen / desen sijn alhier by ons wederom tweederley 1. Mahakinvaas / ofte gelijck sy haer selven noemen Kajingahaga 2. Mahekans / anders ghenaeamt Agotzagena / dese twee Volckeren hebben versheyden spraeck die genen gemeynschap met elc ander heeft als Duyts ende Latijn: desen hebben voor desen grooten Oorlogh tegen malcanderen gevoert / maer na datte Mahekanders door die Mahakovaasen sijn t'ondergebracht / hebben sy vrede met malcanderen ende die overwonnen sijn / moeten aenden anderen jaerlijcx contributie opbrengen / tusschen desen beyden soorten der Indianen wonen wy ende sy uyt haer Lant by ons komende / ofte wy tot haer doen ons alle vrientschap die principalen natien van allen Wilden ende Indianen hier ontrent daer wy meest mede omgaen sijn die Magakuaas / die alle andere Indianen hier om leggende onder contributie hebben / desen Natie heeft een seer beswarelijcken spraecke / ende valt my moeyelijck om te leeren / om met haer eens grondigh te mogen spreekken ende Predicken alhier is geen Christen die haer spraeck grondigh verstaet / die alhier lange ghewoont hebben konden wel met

²⁵ Toujours=altijd, steeds

Bijlagen

gaudiefs praetje maken om met haer den Coop-handel te drijven / maer den gront van de Tale verstaanse niet. Ick make een Vocabulaer²⁶ vande Makuwaesche spraecke / ende waer ick by haer ben soo vraegh ick haer al hoe die dingen hieten / dan terwijlen sy seer dommelijck sijn / soo kan ick 't altemet niet beduyen / wat ick hebben wil / bovendien alse het my nu al seggen / soo seyt het my den een het woort infinitivo / den anderen seyt het my in Indicativo / den een in Prima / den anderen in Rada of pe(r)son den eenen in presenti den anderen in praeterito²⁷. Soo stae ick menigmael en kijcken weet niet hoe ick't stelle / ende door dien sy oock declineren ende consugeren / oock haer augmenta hebben gelijk de Griecken / so stae ick of ick mal ben / ende weet menichmael niet hoe ick't daer mede hebbe / ende daer is niemant die my daer te rechte kan helpen / ick moet alleen daer in speculeren / om metter tijt eenen Indiaenschen Grammaticus te worden / ick eerst bemerckende datse die woorden soo divers pronuncieerden²⁸ / vraechden den Commijs vande Compagnie wat dat beduyden / die antwoorde my dat hy tniets en wiste / jae meynden datse haer spraecke alle 2. a 3. jaren eens veranderden / ick daer tegen sustineerden²⁹ dattet niet konde sijn dat een gheheelen Natie soo haer spraeck eenpaerlijck soude veranderen / so can hy my hoewel 20. jaer alhier met haer verkeert hadden / geen uytkomste geven.

Dese menschen ende Indianen alhier te Landen sijn van Lichaem ende statueren desselfs ons duytschen gelijk / sommige seer wel besneden van aengesichte lijf ende lede / doch al tesamen swart van haer ende oogen / maer van vel sijnse geel des Somers gaense naeck / alleen hebbense hare schamelheyt met een lap bedeckt / die kinderen ende Jongers tot 10. 12. 14. jaren quam diu non pubescunt³⁰ loopen gans moedernaeck / des Winters so hangense slechts een onbereyt Herte vel / Beeren ofte Leeuwen huyl om't lijf / of sy nemen eenighe Bevers ende Otters huyden / of Kattelossen³¹ Hesbaanen³² / Marters / Visschers / Mincken³³ / Eenhoornen / ofte diergelijcken vellen die hier te lande veel vallen ende nayen eenige der selven aen malkanderen tot dattet een viercant stuck is ende dat is dan een kleet voor haer / of sy koopen van ons duytschen twee en een half ellen duffels³⁴ ende dat so als het afgescheurt wort sonder yet te nayen dat hangense slechts om / ende gaen daer me henen / sy bekijcken oock haer selfs seer / ende meynden datse louter gepronct sijn / sy maecken haer selven koussen van herte vellen / gelick oock Schoenen / of sy nemen bladeren van haren mayns ende connen datin malcanderen vlechten ende gebruycken voor Schoenen / metten hoofd gaense soo wel Vrou als Mannen bloot / die Vrouwen laten het hayr seer langh wassen ende binden soo wat aen malcanderen ende latent dan op ten rugge hangen die mannen hebben sommige aen eenen zijde des hoofts sommighe oock aen beyde zijden een langhen lock heys hanghen / recht over het hoofd hebbense een streck hayrs vant voor hoofd naden neck toe omtrent 3. vinger breed / dat kortense tot 2. a 3. vinger langh ende dat staet dan recht over ent gelick een Hanen kamme ofte Verckens borstels aen beyde zijde van desen hanen kam scherense het heel cort af / uytgesondert die voorgeseyde locken oock latense somtijts opte kaale plecken oock / hier ende daer eenige cleyne locken / ghelijck inden raaghbesems / ende dan bennense net gepronct / sy schilderen oock haer aengesichten / Root / Blaeu Ect. ende siender dan uyt als die Duyvel selfs:

²⁶ Vocabulaer=woordenlijst, woordenboek

²⁷ Gramaticale termen

²⁸ Pronuncieeren=uitspreken, articuleren

²⁹ Sustineren=beweren, aanvoeren

³⁰ diu non pubescunt=nog niet volwassen zijn

³¹ (Katte)los=lynx

³² hes(baan)=kledingstuk

³³ Mink=soort hermelijn

³⁴ duffel=wollen stof

Bijlagen

Haer hoofd dat smeerense met Beeren smear 'twelck sy alle tot dien eynde by haer draegen in een Cabasse³⁵ / op dattet hayr soo veel te beter souden wassen so sy seggen ende sy geen Luysen soude krijgen / wanneerse reysen / soo nemense wat mede van haren maijs / ende een ketel met een houten back ende Lepel / dat packense op ende hebben dat op ten ruggen hangen / alse dan honger krijgen terstont makense vuyr ende koocken / het vuyr konnese maken mette houtjes op malcanderen te wrijven / ende dat seer rad³⁶ / sy leven gemeynlijcken sonder Houwelijcken staet soo int wilt heen / want hoe wel datter zijn die Vrouwen hebben / so duert dat niet langer alst haer een van beyden goet dunckt ende dan loopense van malcanderen / ende elck neemt weder een ander / jae ick hebbe gesien datter waren die malcanderen verlieten ende nadien datse een tijt langh met anderen hadde geleeft / al wederom die verlieten ende sochten haer voorgaende wederom op ende worde weder een paer ende al hebben se Vrouwen evenwel laten het Hoereeren niet / en soo zy een ander sijn Vrouwe konnen beslapen / dat is een kloekheit³⁷ / die Vrouws personen sijn oock uytermaten tot Hoerery genegen / sy slapen by om die waerdye van 1. 2. 3. schellingen / ende onsen duytsen verloopen sich seer veel met de Hoeren.

Die Vrouwe alse ghekraemt hebben gaen terstont naden gheboorte wederom henen / ende soo kout en macht niet wesen of sy wassche haer ende het jonge kint terstont of / inde Revier ofte sneeu / sy willen niet legghen (want dan segghense datse terstont sterven soude) maer sy houdent gaenden / zy moeten hout hacken / met het kint 3. a 4. mijlen reysen / met een woort sy gaen sy staen / sy wercken als ofse niet gekraemt hadden / ende wy sien niet dattet haer qualijck bekomt / ende wy porren onse Wijven altemet eens aen / datse oock soo souden Kramen / dattet maer fick fackelerij³⁸ is met de Hollantsche Cramen. Die mannen hebben groot ontsach over haere Hoeren soo sy hem yet deden / dat hem niet wel beviel ende hy toornich worden / soo grijpt hy maer een Bijl ende slaetse den kop in ende daer megedaen / die Vrouwen die moeten het Lant toe maecken / mayen / planten ende alles doen / die mannen / doen niet als jaegen / Visschen / Krijgh-voeren tegens haer vyanden / sy sijn seer wreet tegens den vyant inden oorlogh / want alle diese gevangenen krijghen bijtense ten eersten die nagels vanden vingers ende snijden eenige leden / somtijts oock wel geheelen vingers / daer na soo moeten die ghevanghens heel naeckt voor haer singen ende danssen / eyndelijck soo branden sy die gevangens / die selve doodense met een langhsaem vier³⁹ eenige dagen lanck / ende dan vreetense op / soo nochtans dat den gemeyne man eeten armen / billen ende den romp / maer die oversten eeten het hoofd ende herte onse Mahakas voeren groote Oorlogh tegens de Indianen van Canada vel⁴⁰ fluvij S. Laurentij⁴¹ / ende krijgen oock veel ghevanghen / daer onder oock altemet francen Christenen sijn / verleden Jaer creghe onse Indiaenen op S. Laurens Revier groote buyt vande Fransschen / met 3. Francoysen / daer onder een Jesuyt was / den eenen hebbense Doodtgeslagen / de Jesuyt (dien lincker duym was afghesneden / ende alle die nagels ende stucken vande Vingers gebeten waren) hebben wy gelost⁴² / ende hebben hem met een Jacht dat nae't Vaderlant ginck in Vranckrijck gestuurt. Doch alle kinderen tot 10. a 12. Jaren toe / ende alle Vrouwen personen diese inden Oorloch krijgen die sparensen / of als die Vrouwen heel out sijn so slaense dien oock doot ende hoewel sy also wreet tegens haer vyanden sijn: soo bennense seer minnelijck tegens ons /

³⁵ Cabas=soort tasje, mandje

³⁶ Rad=snel, vlug

³⁷ Kloek=flink

³⁸ Fikfakken=beuzelen, talmen

³⁹ Vier=vuur

⁴⁰ Vel=of, ofwel

⁴¹ fluvij S. Laurentij=St. Laurensrivier

⁴² Lossen=bevrijden, verlossen

Bijlagen

hebben oock geen vrees van haer / wy gaen met haer in't Bossch / wy ontmoeten malcanderen somtijts een ofte 2. uren van alle huysen / wy weten daer niet meer van als of ons een Christen tegen quam / sy slapen oock by ons inden kamer voor onse bedden / ick hebber wel 8. teffens⁴³ gehad die voor mijn bedde op de vloer lagen ende sliepen want dat is haer manier / datse slechts opte bloote Aerde gaen leggen / slechts een steen ofte hout onder 'thoof / des avonts gaense vroeck met datse ghegeten hebben legghen / maer des morgens goet tijt / eer den dagh begint aen te komen bennense al weder op / sy sijn seer slordigh ende kladdigh / sy wasschen haer aensicht noch handen niet maer laten't al sitten op dat Geele vel / ende siender uyt als Verckens / haer Broot dat is Maijs tusschen twee steenen in stucken gheslagen / ende daer makense dan koecke af ende branden die inden Asch / haer toe spijs sijn Herten / Calcoenen / Hasen / Beyren / Wilde-katten / haer eygen Honden Etc. Die Visschen koockense so alse uytet water krijgen sonder schoon maken / oock het ingewant van een Hert met stront met al / koockense een weynich / sijn die darmen dan te tay / sy nemen een ent inden mont het ander inde hant / ende tusschen hant ende mont snydense af / ende schient soo inne / ende soo doense gemeynlijck met het vleys / want sy kervent een weynigh ende leggent in't vuyr soo lang dat men uyten huys om die Kerck soude gaen / ende dan ist al gaer / ende dan bytense daer in datter het bloet langs de beck loopt / sy konnen ooc een stuck Beyrer smeer als twee vuysten / sonder broot sonder een of ander so droogh op eten. Het is haer natuerlijck datse geen baarden hebben / maer onder 100. niet een die een haer om den mont heeft / uytter natueren so hebbense grootshoock gevoelende van haer selven / alsoo om haer selven te prijsen datse van haer selven seggen *Jhy Othkon*, ick ben die Duyvel / dan meynen zy datse treffelijck haer hebben / oock om haer selven ende haer volck te prijsen wanneer wy seggen dat sy geweldige konstenaren sijn om Hertten te vangen / ofte dit ende dat te doen soo seggense dan *Tkochsko / aguweechon Kajingahaga kouaane Jountuckcha Othkon* / dat is / voorwaer alle die Mahakunasers / sijn groote verstandighe Duyvels Haer woninhe maecken sy van basten van Boomen seer dicht ende warm / ende int midden stoken sy haer vuyr / oock maecken sy van schillen ende basten van Boomen Kanoen / ofte schuytjes / daerse met 4. 5. en 6. in konnen varen / desgelijcken hollense Boomen uyt en gebruycken die tot schuyten / waer onder sommige seer groot sijn / ick hebbe menichmael met mijn 10. 12. 14. in een hollen balck geseten ende overghevaren / wy hebben in onse Colonie een houten Kanoo gekregen vande Indiaenen die mackelijck 200. schepel Tarwe voeren mach / hare wapenen inden krijgh plechten te wesen / Booch ende Pijl / met een steenen Bijl ende klop-hamer / maer nu krijgense van ons volck Roers / Degens / Ysere-Bijlen ende klop-Hamers / haer gelt sijn seeckere beentjes / die gemaect worden van schilpen⁴⁴ ofte Kinchorens⁴⁵ die aende Zeestrand ghevonden worden / in't midden van de beentjes is een gaetje gedrilt / dit rijgen sy aen draden / ofte maken daer van banden van een hant ende breder / dit hangense dan om den hals / ende om't lijf / oock hebben sy verscheyden gaten inde Ooren daer hanghen sy't oock / ende in desen beentjes hebbense immers soo grooten sin als menigh Christen mensch in't Gout ende Zilver Paerlen / maer in onse Gelt hebben sy gansch geen sinnen ende achtent niet beter als yser / ick toonden eens / aen eenen oversten eenen Rijxdaelder hy vraechden my hoe veel dat sulcx by den Christenen deden / ende als ick't hem seyden / soo belachten hy ons uytermaten / seggende dat wy geck waren om dat wy een stuck ysers soo hoogh estimeerden ende soo hy sulcken Gelt hadden dat hy't los inden Reviere soude bonsen / hare Dooden setten sy inden kuyle en moeten niet legghen / ende dan op't graf werpen sy eenige boomen ende hout ofte sy besettent met palassaden / sy hebben haere

⁴³ Teffens=tegelijk

⁴⁴ Schilp=schelp

⁴⁵ Kinkhoorn=soort schelp

Bijlagen

besetten tijden wanneer datse uyt Visschen gaen / Beren / Leeuwen / Bevers / Ael / in't voor-jaer vangense uytermaten veel Elften ende pricken die hier uytermaten groot sijn / dese leggende op schillen van Boomen inden Sonne ende droogen die heel hart ende dan doense in notasten ofte sacken / diese selfs konnen vlechten van hennip die hier in't wilde wast / ende behoude dan die visch tot in den Winter wanneer haer Maijs rijp is so doense die vanden ayren / maken op hoochten kuylen ende bergense daer in den gehelen Winter sy konnen oock Fuycken ende Seegen⁴⁶ op hare manieren bryen ende alsoe nu metten Zeghens willen Visschen soo komen 10. 12. man tsamen ende helpen malkanderen alle die geenen die den Zeegen t'samen toe behoort.

Sy bennen gantsch vervreemt van alle Godtsdienstigheyt / sy hebben wel eenen *Tharonhij ouaagon* dien sy oock anders noemen *Athzoochkuatoriaho* dat is eenen *Genius* dien sy in plaets van God houden / maer sy dienen noch offeren hem niet / sy dienen eeren en offeren den Duyvel / dien sy *Otskon* ofte *Aireskuoi* noemen / want als sy eenigh ongeluck inden Oorlogh hebben / soo vangen sy eenen Beer / die sy in stucken houwen / en braden / ende dat haren *Aireskuoni* op offeren / seggende na den sinne / dese nae volgende woorden: O! groote stercke *Aireskuoni* / wy bekennen dat wy teghens u hebben misdaen / mits dien wy onsen gevangen vyanden niet hebben ghedoot ende opgegeten / vergeeft ons dit / wy belooven alle die geenen die wy wederom gevangen krijgen / dat wy se sullen dooden ende opeten / alsoo sekerlijck als wy desen Beer hebben gedoot ende nu opeeten: Ooc alst nu heel heet weer is / ende datter dan komt een verhoolen wint / soo roepense terstont / *Asoronusi, asoronusi otskon, aworouhsi reinnuha* / dat is ick dancke ick dancke u Duyvel / ick dancke u Oomke: Oock als sy sieck sijn / oft ergens pijn ofte seerte inne hebbe inden leden / ende ick haer vrage wat haer deert / soo seggende dattet die Duyvel int lijf of inde zeere plaetse zit ende haer aldaer bijt / alsoe datse t'eenmael die Duyvel toe schrijven wat haer overkomt / anders weten sy van geen Gods-dienst / als wy bidden soo belachen sy ons / sommige het selve geheel verachtende / sommige als men haer seydt wat men doet int bidden staen verwondert / wanneer wij Predicatie houden / soo komen sy al-te-met 10. 12. minder en meerder / daer elck met een groote langhe Toeback-pijp / by haer selfs ghemaect inde mont / ende staen wat te kijken / daer nae soo vragen sy mijn wat ick doen / ende wat ick wil hebben / dat ick daer alleen stae ende maeck soo veel woorden / dat niemant vande rest mach sprecken: Ick segge haer dat ick den Christenen dan vermane dat se niet moeten steelen / Hoereren / dronckendrincken / dootslaen / ende dat sy't oock niet moeten doen / ende dat ick oock haer metter tijt het selve meyne te Prediken / ende tot haer in haer Lant ende Casteels (omtrent 3. dach reysens hier van daen / leggende lantwaerts in) meyne te komen als ick haer spraeck sal konnen soo seggende dat is goet dat ick den Christenen leeren / maer voegen terstont daer by *Diatennon jawij-Affgre oni hagiouisk* dat is / waerom doet dan so veele Christenen / sy noemen ons *Affirioni* dat is Laeckenmakers / ofte *Charistooni* / dat is Yserswerckers / om dat ons volck eerstmael tot haer het Laken ende Yser hebben gebracht. Sy willen inde huysen niet komen daer een maenstondighe Vrou is noch met haer eeten / geen Vrouwe mach haer stricken daerse de Herte mede vangen raecken / dat seggende soude die Herten konnen ruycken.

Onder daechs⁴⁷ quam een oudt Wijf aen ons Huys / die vertelde mijn dat haer voorouders haer hadden geseyt / dat *Tharonhijagon* / dat is Godt eens uyt ginck wandelen met syn Broeder / ende datter questie quam tusschen haer beyde / ende dat Godt sijn Broeder dootsloech / ick dencke dat dese fabel ontsprooten is / van Cain ende Abel / vande Scheppinge hebbense een drolligh⁴⁸ gevoelen

⁴⁶ Segene=visnet, trek- of sleepnet

⁴⁷ Onderdaags=onlangs

⁴⁸ Drollig=koddig, kluchtig

Bijlagen

/ want sy meynen datter een swanghere Vrouwe uytten Hemel is komen vallen ende dat een Schiltpadde die hier veel ende groot int Lant sijn / van 2. 3. a 4. voeten langh / sommige met 2. hoofden / seer boos ende tot byten genegen / dese swangere Vrouwe op de Schilpen ontfanghen heeft / overmits⁴⁹ het doen noch alles metter water bedeckt was / ende dat de Vrouwe op't Schiltpadde sittenden met haer handen in't Water was grobbelende / ende krabbelende die Aerden soo wat te samen / waer uyt de Aerde eyndelijck boven het water gehoocht is / sy meynen datter meer Werelden sijn als een / ende dat wy uyt een ander Werelt komen

Die *Mahakuwase* Indiaenen / sijn in drie natien gedeelt / ende worden genoemt *Ochkari*, *Anaware*, *Oknahoh* / dat is Beyr / Schiltpadde / Wolf / hier van sijn die Schildpadsche die grootste ende voornaemste / ende beroemen haer de oudsten te sijn die vande voorgemelte Vrouwe gekomen sijn dese hebben een vasticheyt gemaect van Palisaden ende noemen haer Kasteel *Afferué* / die vanden Beyr sijn die naesten aen desen ende haer Kasteel is genoemt by haer *Banagiro* / die lesten sijn vande geslacht / ende haer Kasteel hiet *Thenondiogo* dese Indianen dragen elck van beest daerse na gheuoemt sij / het wapen tot Baniere / alse inden Oorlogh trecken tegen haren vyant soo hebben ende draghen sy dat elck mede tot een schrick van haer vyant / soo sy meynen ende haer eygen kloeckmoedigheyt / onlanghs geleden quam een Veldt-oversten by my / ende schonck my een Bever / een Otter / eenigh laken dat hy vande Franscen hadden gerooft / t'welck ick moste aennemen tot een teecken van maetschap / als hy sijnen kraem openden soo hadde hy een ghedrooghden Beeren kop met grijnsende tanden sittende / ick vraechden hem wat dat hadden te beduyden / soo antwoorden hy my / dat hy dat selve besijden sijn hoeft op de lincker schouder bonden ende dat hy dan de Duyvel was / die nergens om en gaf / noch niet en vreesde.

Die regeringe by haer bestaet uytten ousten / verstandigste / welsprekenste:en strijt-baerste mannen / by desen wort gemeynelijck geresolveert⁵⁰ / ende dan vande Jongen gesellen ende strijdtbare mannen uytgevoert / doch als den gemeynen mannen die resolutie niet aen en staet / soo wort het gheheel in't goetduncken van Jan-hagel gestelt / die oversten sijn gemeynlijck by haer die armste / want in plaetse dat by de Christenen die oversten ontfangen vande gemeynen man / soo moeten desen oversten geven aen Jan-hagel.

Insonderheyt wanneer daer yemant dootgebleven is inden Oorlog / so gevense groote schenckagien aen de nasten bloet vriende des overledenen / ende sose ymant dan oock gevangen krijgen / dien gevangen schenken sy dan aen dat geslacht daer een van doot gebleven is / ende den gevangen wort dan van dat geslacht geadopteert in des doodens plaetse / over een dootslach / ende andere Schelmerije is onder haar gants geen straf / maer elc is sijn eygen Rechter / des verslagen vrienden wreecken aenden Dootslager soo lange tot dat onder den naesten met schenckagien den peys⁵¹ gemaect wort / doch hoe wreet datse sijn / ende hoe wel sy sonder wetten ende eenige straffe des quaetdoens leven / so geschieden niet half soo veel schelmerye ende Doodt-slaghen onder haer als onder den Christenen / so dat ick menigmael met verwonderinghe overdencke / watter al Moorden in't Vaderlandt gheschieden / niet teghenstaenden sulcke strenghe Wetten ende Boeten / dese Indiaenen nochtans levende sonder Wetten ofte vreesen der Straffen / niet Dooden / immers seer weynigh / ofte het moesten inden furie⁵² ende Handt-ghevecht sijn / waerom wy heel / onbeschroomt / met de Indianen gaen / ende malckanderen een uyre gaens in't Bosch ontmoeten sonder malkanderen te misdoen.

⁴⁹ Overmits=aangezien, daar

⁵⁰ Resolveren=besluiten

⁵¹ Peys=vrede

⁵² Furie=razende woede

Bijlagen

Joannes Megapolensis

FINIS